

Undă verde pentru urmărirea penală a cazurilor de corupție politică din România?

În România, încă proaspăt stat membru al UE, au început iarăși dezbaterile cu privire la începerea procedurilor de urmărire penală a foștilor și actualilor miniștri, bănuți de corupție politică.

Nici nu s-au liniștit bine apele în jurul amânării numirii senatorului liberal Norica Nicolai (PNL) în funcția de ministru al Justiției, că la scurt timp înainte de publicarea mult așteptatului raport intermediar pe justiție al Comisiei Europene, taberele politice din România sunt din nou divizate din cauza unei mai vechi dispute: este vorba despre discuțiile aprinse cu privire la începerea urmării penale împotriva a opt dintre foștii, respectiv actualii miniștri români suspecți de corupție politică.

Anul trecut, aceste dispute au fost subiectul de discuție al tuturor organelor constituționale române (printre care: Parlamentul, Guvernul, Președintele și Curtea Constituțională), al presei, organizațiilor societății civile, cercetătorilor și observatorilor. Și vor fi și în continuare subiect de discuții, motiv pentru care merită a sa aruncam o privire asupra situației din culise și asupra problemelor actuale. Acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește următorul raport pe justiție, care – conform informațiilor unui oficial al UE date agenției de presă NewsIn – vede blocarea dosarelor privitoare la cazuri de corupție la nivel înalt ca fiind „cea mai mare problemă” a României.

Desfășurarea disputelor în 2008

Dezbaterile cu privire la începerea procedurilor de urmărire penală a opt dintre foștii, respectiv actualii miniștri români, bănuți de corupție politică s-au aprins iarăși în ianuarie a.c.: procurorii Direcției Naționale Anticorupție de pe lângă Parchetul General (DNA) au cerut aprobarea președintelui statului, Traian Băsescu, cu privire la începerea procedurilor de urmărire penală. Procurorii au atașat pentru susținerea cererii lor, conform datelor furnizate de purtătorul de cuvânt al DNA, copiile legalizate ale fiecărui document de cercetare. Documentele în original se află la DNA. Președintele Băsescu a dat curs cererilor și a pus la dispoziția ministrului interimar al Justiției Teodor Viorel Meleșcanu (PNL), dosarele aflate în posesia sa (cerere scrisă a procuraturii și extrase din dosarele de cercetare). Acesta din urmă a refuzat inițial să trimită la procuratură dosarele și avizul în scris al Președintelui, invocând ca motiv, faptul că ar fi trebuit să i se trimită dosarele complete și nu numai extrase din acestea. Prin atitudinea sa, Meleșcanu a pus paie pe focul ce ardea mocnit încă de mult între Președinte și Guvern, dând naștere astfel la o altă dezbateră aprinsă între Președinție și Guvern: Băsescu l-a acuzat public pe Meleșcanu de abuz în serviciu și l-a

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL
STATUL DE DREPT
EUROPA DE SUD-EST**

DR. STEFANIE RICARDA ROOS

29. Ianuarie 2007

amenințat chiar cu suspendarea pe ministrul interimar din cauza atitudinii sale de neconformare. Băsescu a fost susținut în această privință, printre alții, de președintele Partidului Democrat-Liberal (PD-L), Emil Boc. Acesta a declarat în cadrul unei conferințe de presă că ministrul interimar al Justiției nu are dreptul „să acționeze ca filtru și cenzor” și s-a declarat de acord cu președintele Băsescu în ceea ce privește faptul că Meleşcanu ar încerca, prin comportamentul său, să amâne inevitabilul, adică să amâne cercetările penale.

Comportamentul lui Meleşcanu nu a stârnit critici doar pe plan intern, ci și în străinătate. Cea mai importantă a venit, conform agenției de presă „Hotnews”, de la Comisia Europeană: aceasta ar fi avertizat Guvernul României să nu blocheze cercetările penale și ar fi cerut transmiterea aprobării Președintelui autorității anticorupție. Un avertisment care nu trebuie neglijat, mai ales la scurt timp înainte de publicarea următorului raport de țară al Comisiei: nu poate fi exclusă posibilitatea activării de către Comisie, în vara anului 2008, a clauzei de salvagardare în domeniul Justiției.

Avertismentul Comisiei și-a produs efectele. Marți, 22 ianuarie, ministrul interimar al Justiției, Meleşcanu, a prezentat Direcției Naționale Anticorupție (DNA, respectiv Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – DIICOT) avizele Președintelui cu privire la dosarele de anchetare. Meleşcanu a declarat - foarte diplomatic - într-o conferință de presă a Ministerului Justiției că nu a avut intenția de a cenzura sau de a se amesteca în anchetă. Acesta doar ar fi respectat legea pe tot parcursul procedurii, și nu ar fi dorit nicio clipă să amâne începerea urmăririi penale. Concomitent, ministrul interimar al Justiției și-a declinat orice răspundere privitoare la rezultatul procedurii de urmărire penală.

Disputa actuală: Necesitatea unui aviz din partea Parlamentului. Da sau Nu?

Se dă astfel unda verde pentru începerea procedurilor de urmărire penală împotriva

celor opt (ex-) miniștri? Momentan se pare că nu. Abia a transmis Meleşcanu documentele prezidențiale și copiile dosarelor, că deja s-a stârnit o nouă dispută: în acest moment, în cercurile politice se pune întrebarea dacă Parlamentul trebuie să își dea avizul cu privire la începerea procedurilor de urmărire penală în cazurile în care foști sau actuali miniștri fac parte din Parlament.

Pentru avizul Parlamentului

Președinții celor două camere ale Parlamentului – Bogdan Olteanu (PNL) și Nicolae Văcăroiu (PSD) – s-au exprimat săptămâna trecută în favoarea necesității obținerii avizului din partea Parlamentului. Părerea acestora este susținută de Partidul Social Democrat (PSD), Partidul Național Liberal (PNL) și Partidul Conservator (PC). Fapt ce nu este de mirare: patru foști-miniștri, din cei prezenți pe lista "celor opt", sunt membri ai acestor partide și ocupă în prezent funcții de parlamentar. Este vorba despre următorii: fostul președinte al PSD, Adrian Năstase, premier al României între 2000 și 2004; fostul ministru al Transporturilor și vicepreședinte al PSD, Miron Mitrea; fostul ministru al Economiei Codruț Sereș, care este în prezent și vicepreședinte al PC, cât și actualul ministru al Muncii, Paul Păcuraru (PNL). Fostul premier Năstase este suspectat de dare de mită și de abuz în serviciu, în cazul referitor la un imobil aflat pe terenul său din centrul Bucureștiului. Vicepreședintele PSD, Mitrea este de asemenea suspectat de dare de mită cât și de falsificarea unor înscrisuri oficiale în contextul procesului de încheiere a contractelor pentru efectuarea lucrărilor de drumuri publice. În cele din urmă, vicepreședintele Partidului Conservator, Șereș, trebuie să răspundă acuzațiilor de trădare și de sprijinire a unei organizații criminale transnaționale în cazul privatizării celei mai mari societăți petroliere din România, Petrom.

Vicepreședintele PNL, și candidatul susținut de Executiv pentru ocuparea funcției de Ministru al Justiției, Norica Nicolai, împreună cu parlamentarul național liberal Dan Radu Rușanu solicită Guvernului României să

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL
STATUL DE DREPT
EUROPA DE SUD-EST**

DR. STEFANIE RICARDA ROOS

29. Ianuarie 2007

adreseze Curții Constituționale întrebarea dacă este necesară, înaintea începerii procedurilor de urmărire penală, obținerea avizului Parlamentului, din care fac parte respectivii parlamentari. Amândoi sunt de părere că, atât Constituția, cât și legea privind răspunderea ministerială (Legea nr. 115/1999) prevăd un astfel de aviz.

Împotriva avizului parlamentului

Săptămâna trecută însă, procurorul general al României, Laura Codruța Kovesi, s-a exprimat împotriva necesității obținerii unui aviz din partea Parlamentului: aceasta a declarat de asemenea că avizul Parlamentului nu este necesar nici măcar în acele cazuri în care trebuie investigați actualii parlamentari. Biroul Parchetului General este, susține aceasta, un subiect de drept care își poate îndeplini sarcinile fără intervenția altor instituții publice. Kovesi a fost susținută în acest sens de procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție (DNA), Daniel Morar. Morar invocă un verdict al Curții Constituționale din luna noiembrie a anului trecut. Curtea Constituțională ar fi hotărât prin această decizie faptul că prevederile legii cu privire la răspunderea ministerială, care prevedeau imixtiunea autorităților statului în această problemă, sunt neconstituționale.

Ce spune Constituția cu privire la aceasta?

Prevederea constituțională decisivă din punct de vedere legal este articolul 109 al Constituției României din 2003. Aceasta reglementează competențele membrilor Guvernului. Conform art. 109 alin. 2, „Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.” Conform alin. 3, atât cazurile de răspundere cât și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului pot fi reglementate printr-o lege referitoare la răspunderea ministerială.

Acestea sunt toate prevederile Constituției cu privire la procedurile de urmărire penală în cazul foștilor sau actualilor miniștri. Aceasta nu conține în special prevederi cu

privire la modul cum trebuie să se desfășoare procedura preliminară cu privire la aceasta, sau cum trebuie să își exercite Președintele, respectiv cele două Camere ale Parlamentului, competențele și atribuțiile aferente începerii procedurii de urmărire penală. Constituția nu tratează nici problema dreptului Parlamentului de a vota împotriva cererii Președintelui și de a bloca astfel o începere a procedurii de urmărire penală.

Ce spun legea și Curtea Constituțională română despre răspunderea ministerială?

De la adoptarea ei în iunie 1999, legea cu privire la răspunderea ministerială a fost modificată exact în locurile relevante în situația actuală. Curtea Constituțională a analizat în mai multe rânduri atât modificările legislative, cât și interpretarea articolului 109 din Constituție. Atât modificările legislative, cât și hotărârea Curții Constituționale în acest sens, pot, fie și indirect, răspunde întrebărilor care au preocupat politica din domeniul Justiției în zilele precedente. De aceea vor fi prezentate pe scurt în cele ce urmează:

Conform variantei originale a Legii nr. 115/1999 din 28.06.1999, se cercetează toate faptele penale săvârșite de miniștri în timpul exercitării funcției. Cererea pentru urmărirea penală este transmisă de către autoritatea competentă de urmărire penală Președintelui sau uneia dintre Camerele Parlamentului. Articolul 13 din Legea nr.115/1999 dispune ca Președintele să trimită cererea de urmărire penală ministrului Justiției, care va proceda „conform Legii”. Legea nu explică ce se înțelege prin cea de-a doua condiție. În acest sens, experții juridici interpretează articolul 13 în felul următor: ministrul Justiției trebuie să predea cererea Președintelui procuraturii competente, fără a avea dreptul de a refuza. Din acest motiv, refuzul ministrului interimar al Justiției, Meleşcanu ,este privit de aceștia ca fiind contrar prevederilor legale.

Noua formă a legii cu privire la răspunderea ministerială din 2007 (după Ordonanța de Urgență nr. 3/2005 și Legea nr.90/2005

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL
STATUL DE DREPT
EUROPA DE SUD-EST**

DR. STEFANIE RICARDA ROOS

29. Ianuarie 2007

pentru aprobarea Ordonanței de Urgență) ar trebui să aducă modificări importante. Aceasta prevedea faptul că, în cazul urmărilor penale a foștilor miniștri, trebuie respectate demersurile „normale” pentru demararea unei proceduri penale prevăzute în Codul de Procedură Penală. Legea nr. 115/1999 nu ar fi aplicabilă în acest caz. Modificarea legii a fost cerută de către Comisia Europeană în timpul negocierilor de aderare, pentru a ridica imunitatea foștilor miniștri în ceea ce privește urmărirea penală.

Constituția României nu precizează însă, dacă beneficiază de imunitate numai miniștrii în funcție, sau și foștii miniștri. Păreră majorității este că articolul 109 oferă imunitate numai actualilor miniștri. Curtea Constituțională a considerat acest lucru în aceeași manieră prin hotărârea din 5 iulie 2007 (Nr.665/5.07.2007) și a declarat categoric faptul că articolul 109 se aplică doar miniștrilor actuali. A condamnat însă modificările aduse Legii nr. 115/1999 ca fiind neconstituționale: conform Curții Constituționale, modificarea legislației care ar face diferența cu privire la procedura penală între foștii și actualii miniștri, ar leza principiul egalității în fața legii (Art.16 din Constituție). Pentru că astfel, prin necesitatea aprobării anterioare, foștii miniștri nu ar fi protejați, în aceeași măsură precum miniștrii în funcție, în cazul începerii procedurilor de urmărire penală.

Decizia Curții Constituționale a avut ca rezultat retrimiteră la DNA a dosarului fostului premier Năstase (despre al cărui caz era vorba). Decizia a fost criticată atât din punct de vedere al jurisprudenței cât și al practicii judiciare. Din punct de vedere juridic, nu este clar de ce Curtea Constituțională declară categoric pe de o parte faptul că doar actualii miniștri sunt protejați de articolul 109 și recunoaște prin aceasta că situația acestora nu poate fi comparată cu cea a foștilor miniștri, pentru a constata pe de altă parte că este vorba despre lezarea principiului egalității în fața legii.

Nu ne rămâne decât să așteptăm pentru a vedea cum răspunde Curtea Constituțională

la întrebarea dacă Parlamentul este obligat să își dea avizul pentru începerea urmăririi penale a foștilor și actualilor miniștri, în măsura în care aceștia din urmă sunt actualmente și parlamentari. Deciziile în acest sens ale Curții Constituționale, care au fost criticate până acum pentru ambiguitate și contradicție parțială, pot da naștere la presupuneri atât într-o direcție cât și în cealaltă. Trebuie ținut cont însă de faptul că Curtea Constituțională a explicat în hotărârea sa din 27 noiembrie 2007 (Hotărârea nr. 1133/27.11.2007) modificările legii privind răspunderea ministerială, care prevedeau, pentru cazul în care ar începe procedurile penale împotriva unui ministru, care este în același timp și parlamentar, ca Premierul să solicite Camerei Parlamentului să aprobe procedura de urmărire penală, după acordul în prealabil al Președintelui.

Curtea Constituțională a analizat constituționalitatea acestei modificări a legii cu privire la răspunderea ministerială, pornind de la o plângere de neconstituționalitate, înaintată de Avocatul Poporului. Plângerea de neconstituționalitate s-a bazat pe următoarele: fostul ministru al Justiției Tudor Chiuariu (PNL) a decis în toamna anului trecut, prin Ordonanța de Urgență (nr. 95/2007), să schimbe compoziția Comisiei care l-a sfătuit pe Președinte atunci când acesta a trebuit să ia o decizie cu privire la cererile Procuraturii de a demara procedurile penale împotriva membrilor Guvernului. Această așa numită „Comisie de la Cotroceni” ar fi trebuit să fie formată, conform Ordonanței de Urgență, numai din judecători. Ca urmare a protestelor dure din partea juriștilor români și a ONG-urilor pe probleme juridice (printre care și Societatea pentru Justiție – SoJust), Avocatul Poporului a formulat plângerea pe motive de neconstituționalitate, printre altele cu motivația că această comisie nu ar avea voie să fie formată numai din judecători. Curtea Constituțională a dat curs plângerii prin Decizia din 27 noiembrie 2007 menționată mai sus și a declarat Ordonanța de Urgență ca fiind neconstituțională. Dreptul Președintelui, conform Curții Constituționale, de a decide în ceea ce

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL
STATUL DE DREPT
EUROPA DE SUD-EST**

DR. STEFANIE RICARDA ROOS

29. Ianuarie 2007

privește cererea de începere a procedurilor de urmărire penală, nu poate fi constrâns. În opinia acesteia, Președintele statului își asumă în totalitate responsabilitatea politică în ceea ce privește cererea sa. Prin aceasta, Curtea Constituțională a declarat și comisia Președintelui ca fiind redundantă.

Perspectivă

2008 este un an cu mize majore pentru politicienii români: În primul rând, acesta este un an electoral (alegeri locale și parlamentare). De aceea modul în care decurge disputa este important nu numai pentru persoanele împotriva cărora ar începe urmărirea penală, ci și pentru partidele din care acestea fac parte. La acestea se adaugă în al doilea rând, faptul că în luna august a.c. se încheie mandatul procurorului-șef DNA, Daniel Morar și al adjunctului său, Doru Țuș. Cei care critică poziția Guvernului în actuala dispută, printre care se numără și Monica Macovei, fostul ministru al Justiției, văd în menținerea disputelor o încercare de a opri, respectiv de a încetini, anchetele penale, până la numirea unui nou procuror-șef, „pentru a își atinge în mod sigur acest scop înainte de a fi acuzați”. Și, conform presupunerilor observatorilor străini, din acel moment, este hotărâtor cine va ocupa postul de ministru al Justiției în viitor: Ministrul Justiției are dreptul de a propune în această privință.

În al treilea rând, nu trebuie neglijat faptul că România se află încă sub monitorizarea Comisiei Europene: într-un studiu SWP din octombrie 2005 al analistului politic și expertului pe probleme privind România, Anneli Ute Gabanyi, în care aceasta a cercetat dacă UE va menține data de 1 ianuarie 2007 ca dată de aderare sau dacă o va amâna pentru data de 1 ianuarie 2008, Gabanyi a concluzionat: „România va [...] trebui să ia multe măsuri pentru a convinge Comisia Europeană în ceea ce privește seriozitatea cu care se preocupă de problema combaterii corupției. Faptul că nu s-a găsit o soluție mulțumitoare pentru acest fenomen nici în vechile state membre - și mai ales - în cele care au aderat în 2004 nu schimbă cu nimic contextul dat”. Această declarație nu și-a pierdut din valabilitate nici

în cel de-al doilea an de la aderarea României la UE.

Raportul Comisiei așteptat în luna februarie va arăta dacă vor exista și care vor fi consecințele pe care Comisia Europeană le va semnala ca urmare a situației politice actuale precum și ca urmare a modului în care acționează justiția din România în privința cazurilor de corupție la nivel înalt. Actorii politici și organele constituționale de la București vor fi ținute în șah încă ceva vreme de procedura începerii cercetării penale a cazurilor de corupție la nivel înalt: Conform celor mai recente relatări din presă nu este exclus ca pe lista „celor opt miniștri” să mai figureze o personalitate. Este posibil ca fostul ministru al Justiției, Monica Macovei, să fie adăugată pe lista celor opt. Acestea i se reproșează că, în timpul mandatului în cadrul ONG-ului „Freedom House Romania”, și-ar fi dat acordul în ceea ce privește evaluarea Strategiei Naționale Anticorupție, fără a întreprinde o procedură de licitație publică. Primul care a formulat oficial aceste acuzații împotriva fostului ministru neafiliat politic a fost nimeni altul decât fostul ministru al Justiției, Tudor Chiuariu, care se afla el însuși pe lista miniștrilor suspecți de corupție.

---

* Acest raport este tradus din limba germana. Varianta în original este disponibilă la www.kas.de/rspsoe

**Konrad
Adenauer
Stiftung**

Impressum

Konrad Adenauer Stiftung e.V.
Rechtsstaatsprogramm
Südosteuropa

Dr. Stefanie Ricarda Roos
Strada Plantelor 50
RO - 023975 Bukarest
Rumänien
Tel.: +40 (0) 21 323 31 26
Fax: +40 (0) 21326 04 07
stefanie.roos@kas.de
www.kas.de/rspsoe